

érdemesítették. A szavlatok közt Alföldy Béla hegedűn előadta Hubay Jenő «Sárga cserebogar» cz. csárdajelenetét. A gyűlés végén Grünberger titkár bejelentette, hogy Szigetvári Iván dr. tanárelnök ur 20 koronás díjat tűzött ki Herczeg Ferencz «A három testőr» című vígjátékában a komikus személyek és főbb komikus helyzetek tárgyalására. Ugyancsak a titkár a következő gyűlés vitájára a következő tételt jelentette be: «Miért nem tesz Petőfi említést hazafias költeményében Kossuthról?» A gyűlés 1 órakor ért véget.

A löcsei m. k. áll. főreáliskola Aranykőre f. hó 9-én tartotta meg V. rendes gyűlését dr. Sárffy Aladár tanár ur és Horthy István ifj. elnök vezetése alatt. A jegyzőkönyv felolvasása után a beérkezett 9 művet, melyek között 4 költemény, 3 elbeszélés, 1 értekezés és 1 fejtegetés volt, adtuk ki bírálatra. Majd a megbírált művek bírálatát olvastuk föl, melynek eredménye a következő: dolgozatszámba fogadták el a «Szónoki beszéd» című művet, írta Szombathy Kálmán 7. o. t., az «Emlékezet» cz. költeményt, írta Hartmann Mór 6. o. t. és a «Dal a fűzfáról» cz. költeményt, írta Horthy István 8. o. t. Buzdításul fogadták el a «Gyermeki szeretet» cz. fejtegetést, szerzője Kopasz Béla 7. o. t. és a «Pártoljuk a színészet» cz. beszédet, szerzője Friedländer Mór 6. o. t. A «Szegény Margit» cz. költeményről a bírálók bebizonyították, hogy plágium. A bűnös B. M. 7. o. t., mivel azonban a jelígelevélbe nem a saját, hanem az eredeti szerző nevét írta, csak jegyzőkönyvi megrovásban részesült. A jelen gyűlésen három szavlatot hallottunk, melyek mindegyike közepesen sikerült. Tureczek Károly 7. o. t. szabad előadást tartott Petőfinek «Füstbe ment terv» című költeményéről. A körvezető tanár ur az előadást sikerültnek nyilvánította. Miután az elnök kijelölte a jövő gyűlésen szavlatokat, a névsor fölolvásával a gyűlés véget ért.

A verseczi m. k. állami főreáliskola önképzőköre f. hó 9-én tartotta második rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. A rab, Petőfitől, szavalja Gérecz István 5. o. t. 2. Kis gyermek halálára, Vörösmartytól, szavalja Springer Márton 7. o. t. 3. Maga, németből átdolgozta Fritz Jenő 8. o. t., mely dolgozat Csik Mihály 8. o. t., Waldherr József 8. o. t. és Finke József 7. oszt. tanulóknak bírálni kiadatott. 4. Tetemre hívás, Arany Jánostól, szavalta Lincza Livius 7. o. t. ki elismerésben részesült.

A selmeczbányai ág. ev. liceumi «Petőfi» önképző kör okt. 18-án tartotta III. ren-

des gyűlését. A szokott megnyitás után a főjegyző felolvasta a kijelölt irodalmi témákat. Ezek a következők: 1. Az Aurora kör keletkezése, tagjai és iránya. 2. Kisfaludy K. «Stibor vajdájá»-nak fejtegetése drámai szempontból. 3. Kisfaludy K. «Csalódások» fejtegetése. 4. Gróf Teleky «Kegyence» mint dráma. 5. Mely okok működtek közre az arany bulla meghozatalában? 6. A trónörökösödés kérdése az Árpádoknál. 7. Műveltségi viszonyaink Hunyady Mátyás alatt. 8. Kazinczy Ferencz szereplése és elvei a nyelvújítási harcban. 9. Szecezy Molnár Albert nyelvtanának rendszere. 10. «Pázmán lovag» költészettani szempontból fejtegetve. 11. Tompa és Petőfi «Széchy Máriajának» összehasonlítása. 12. Csokonay «A lélek halhatatlanságának» ismertetése. Ezután Mráz Béla (VII.) szavalta Petőfi «Ivás közben» cz. költeményét. Bírálója: Schwartz Arnold (VIII.) a hibás hangszínezés miatt a szavlatot méltánylásra; Kosztolányi Imre (VIII.) tudomásvételre ajánlja. A kör az utóbbi bíráló nézetét tette magáévá. — Másodiknak Westhoff Károly (VIII.) adta elő Schillernek: Szász Károly által fordított «Harc a sárkánnyal» cz. költeményét; a szavlat elismerésben részesült. Ezután: Vattay József Vörösmarty «Szilágyi és Hajmási cz. balladájának széptani fejtegetése» cz. munkát bíralt, melyet a kör méltánylásban részesít.

Vétel. Lapunk egyik előfizetője, a ki most tanul hegedülni, kéz alatt egy olcsó, de jó hegedűt szeretne venni. Ha helybeli előfizetőink között akad valaki, a ki talán eladná hegedűjét, közölje címét s az árt a szerkesztőséggel.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szivesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

Szerkesztői üzenetek.

Deutsch. Sopron. Közölje pontos címét, hogy lapunk mult évfolyamának bekötési tábláját elküldhessük. Berkovits M. Tata. Nem vált be. Hogy lehetséges az, hogy valaki elalszik, aztán nyugovóra tér? Szombathy K. Megirtuk általánosságban, hogy azt a kérdést egyelőre nem bolygatjuk, mivel vége-hossza nem lett volna a vitának. Klein József. Győr. A Kövi Imre-féle mathfeladatok Iglón a szerzőnél, ki főgimn. tanár, kaphatók 1 frt 20 krért. Neumann K. Arad. Bekötési táblákat csináltatunk. Jövő számunkban majd bővebben írunk e tárgyról. H. B. A verselés ügyes, de az egész nem más, mint frázisok halmaza, kevés benne a tartalom. Próbálkozzék komolyabb dologgal, tehetsége van hozzá. Több levélre jövő számunkban felelünk.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre ..... 4 frt.
Fél évre ..... 2 frt.
Negyed évre ..... 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
nyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számitatnak.

Dr. BADICS FERENCZ.

a budapesti I. ker. gimnázium igazgatója.

Badics Ferencz, irodalomtört. író, született Székesfehérvárott, 1854. aug. 27. Középkiskoláit ugyanitt és Egerben végezte (kitünő érettségivel), két évig teológiát tanult, majd a bpesti egyetem bölcseleti karán elvégezvén tanulmányait, 1879-ben tanári és 1881. doktori oklevelet nyert (amazit kitünő, emezt dicséretes eredménnyel).

1883—1891-ig Ujvidéken tanított a kir. kath. főgimnáziumnál, 1891—1894. novemberig a budapesti VI. ker. áll. főreáliskola tanára volt; ekkor az I. ker. kir. kath. gimnázium igazgatójává neveztetett ki s fél év mulva királyi kinevezéssel véglegesítettett. A vidéki és fővárosi lapokban megjelent szépirodalmi kísérletei s néhány nyelvészeti értekezése után kiválólag az irodalomtörténettel foglalkozik. Első nagyobb monográfiája Gaál József élete és munkái, 1881., mely megalapította jó hírnevét, ezután a Magyar Helikon cz. pozsonyi irodalmi

vállalatban megírta és kiadta Csokonai Vitéz Sándor (1883), Arany János (1884), gr. Gvadányi József és Gaál József, (1885) és Fáy András (1886). Közben számos kisebb értekezést, bírálatot s alkalmi cikket irt folyóiratok és hirlapokba. Iskolai használatra kiadta értékes bevezetéssel és magyarázatokkal Petőfi Sándor válogatott költeményeit (két kötet, 1888.) Főműve eddigelé Fáy András életrajza, széleskörű forrástanulmányok alapján, gazdag történelmi részletezéssel készült monografia, mely az akadémiától pályadíjat nyert s ugyancsak az akadémia könyvkiadó vállalatában jelent meg 1890. Sajtó alá rendezte Gaál József összes műveit s Jósika Miklós több regényét. Irt még számos kritikai, alkalmi, uti s néprajzai, valamint tárcza cikket különböző lapokba és az Osztrák-Magyar Monarchiába. A tanügyi irodalom terén is jelentékeny sikerrel működött,

— Ez a vár makacs ura és társa a leghivebb és legderekbabb vitéze, — kezdte a beszédét Veress Simon. — Mindkettőnek élete kezdedben van, királyi herczeg. De kegyelmezz meg nekik, ha kedvezni akarsz nekem.

— Miért szánakozol rajtuk?

A kérdezett János vitézre mutat:

— Ez a vitéz a testvéröcsém. A várfalakon birokra keltünk, győztes ő maradt, s ha meg nem kegyelmez, csak véres tetemem láthatod viszont, melyet embereid a völgytorokból föl-szednek.

— Öcsédnek kegyelem. De Aba lakoljon éle-tével vakmerőségeért.

— Ha uram részére nincs kegyelmed, én sem fogadom azt el, — felelte daczosan János vitéz.

— Jól van, — mondotta a fölkelők vezére, — ha hűséget fogadtok nekem: megkegyel-mezek.

— Eh, a ki hűséget fogad neked, bitorló, — kiáltotta Aba.

— Akasztófára velük! — parancsolá Álmos.

— Uram! kegyelmezz meg nekik! Esdekelt az alvezér.

— Semmi kegyelem!

— Kegyelem! Kegyelem! — ordította a föl-kező had is.

— Istennél a kegyelem! Végezzetek velük.

— Végezz, uram, magad, ha akarod. Ilyen vitézeknek nem akad hóhérja Magyarországon.

V.

Jön a király.

Estére örömtüzek gyultak ki a lázadók tábo-rában. Szokása az már a magyaroknak, hogy a győzelmet vig lakomával, poháresengés közt ülje meg. Hizott ökröket sütöttek, hordókat ütöttek csapra, hogy mindenkinek jusson mit enni és az italban se legyen szűkölködés. Lakomázás közben előállott a hegedős, elő-vette lantját s dicsőítő és mulattató éneket zengett a győzőknek:

Üdv szálljon im feléd
Győzedelmes Álmos,
Hir, dicsőség legyen
Méltó részed már most!
Abaujvár büszke
Fala romban hever,
Nem maradt ott még csak
Egyetlen köveder.
Mi dolga akad a
Diadalmas hadnak?
Legyőzött leventék
Soha se támadnak.

Folyjon a mulatság,
Legyetek jó kedvvel!
Ez a rongyos élet
Ugy is hamar eltel.
Pördülj tánczra vitéz,
Ne nézd a világot,
Tölts a borból, ez ad
Hozzá vidámságot.
Lám! nekem is jutott,
Nekem is van gondom.
De én ezt most nektek
Világért sem mondom.

Egész éjjel folyt a mulatság. Az olasz pap-nak is izlett a tüzes magyar bor. (Akkor még nem volt fillokszérás világ! Hogy az isten tüzes nyila ütötte volna le az első fillokszérát, a melyik megvetette a lábát szőlőhegyünkön.) Mindenki becsületesen hozsalátott a kancsóüri-téshez. Volt kurjongatás, láрма, pohárkocintás és a fiatalság ugyancsak járta!

Hajnal felé aztán mindinkább elhallgatott a zaj, a tánczosok kidőltek a sorból, az ivóknak megnehezült a fejük s lassan-lassan az egész tábor mély álomba merült. Még az öröket is elnyomta a buzdóság.

De nem soká nyugodhattak, mert a király hadai közeledtek. Az előörsök még az este megvitték a királynak a hirt, hogy a fölkelők győzelmi lakomához ültek.

— Hadd mulassák ki magukat! — felelte a király. — Hadd folyjon a dinom-dánom, annál biztosabban követi a bizony bánom! Mámoros fegyvel nem lehet hadakozni.

A király kiadta a rendeletet, hogy a lázadókat be kell keríteni. A sereg négyfelé vált és minden oldalról egyszerre tartott egész esend-ben az alvó tábor felé. Majd megfújták a tá-rogatókat a támadásra.

Ijedten kapták fel fejüket a fölkelők és min-denki fegyver után látott. Aztán végig futott a táboron a kiáltás:

— A király! A király!

A lázadókat elfogta a félelem. A koronás király személye szent és sérthetetlen. Ki lesz olyan vakmerő, hogy kezét a törvényes király ellen emelje?

Több se kellett a ravasz olaszoknak. Mindjárt látta, hogy innét csak futással menekülhet. Ő volt az első, a ki kerekét oldott. Álmos még megpróbálta az ellenállást és csatasorba állítá embereit. De már késő volt. Nagy és erős se-reggel jött a király és egészen bekerítette őket.

Az álmos, mámoros és megfélemlített csapa-tokat egymásután lefegyverezték a király józan katonái. Mit volt mit tenni, Álmos jobbnak

találta megadni magát. Veress is azt tartotta, hogy itt hasztalan minden vérontás. Vezéri sátorára kitűzték a fehér lobogót és kürtősei szomorú nótát fújtak: a visszavonulást. A vi-tézek sirtak a gyalázat miatt és boszuságukban kardjukat törték ketté. A magyar csak egy vezérszót ismer:

— Előre!

A hátráláshoz nem szokott az ő kemény koponyája. Hogy olyat is meg kellett érnie!

Jöttek a király emberei, hogy Álmost, a lázadó rokont uruk elé vigyék.

— Kegyelem, fölséges uram! Szánom-bánom a bűnömet. Látom, hogy nagyot vétettem ellened. De ime, örök hűséget fogadok neked és a szent evangéliommal pecsételem meg szavaimat.

A minden gonosszággal vádolt királynak egyetlen elítélő szava sincs eltévedt rokonához. Gyöngéden fölemeli az előtte térdelő lázadót és nagylelkűen megbocsát neki. Az imént még lázadó had szintén hűséget fogad a jó ki-rálynak.

Ekkor a herczeg szomszéd sátrából előbuvik két rab, mindkettő kezén-lában bilincsek zörögnek. A királyhoz vánszorognak és földre borulnak előtte:

— Uram, a te szolgálid!

Kálmán megismeri Abát, az elpusztult vár urát.

(Folytatása következik)

Érdekes megfigyelések.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Goerth Albrecht után írta és elbeszéli: LASZ SAMU.

III.

A vakondok egyéb sajátosságai.

A him vakondok a legharapósabb és leg-mérgesebb kisebb ragadozók közül való. A nőstény is nyifog, ha megfogjuk, de nem támad meg senkit; a him ellenben nagyot fujva, nyi-fogva ront neki az embernek is.

A mult nyáron egy jókora him vakondokra bukkantam, mely az országutnak mélyen kivájt kátyujába szorult. Botommal ki akartam emelni önkéntelen fogságából. A kis hunczut úgy lát-szik félre ismerte jó szándékomat, segítő kezemet, mert oly dühösen rontott felém, hogy nőm nagy ijedtségére hirtelen félre kellett ugranom.

A vakondok fajsulya úgy látszik nem valami nagy, mert kitűnő uszó.

A tél folyamán — úgy tudtuk ez ideig a

vakondokról — oly mélységben kell táplálékát keresnie, a hova már a tél fagya sem mehet utána. Ez időtájban vajjon honnan szerzi eledelét?

Miután a vakondok étvágya oly irigylésre méltóan nagy, nyilván azt is bizvást elmond-hatjuk, hogy téli álmat aluszik. Mindamellettt megtörténik az is, hogy a vakondok akárhány-szor a vastag hótakaró alul is előbuvik a lakásából és a hó alatt, a lehullott, hóval takart lomb és fű között vájja meneteit; ám téli álmukat ilyen formán más téli álmat alvó álla-tok is félbeszakítják, miként ezt például a medvénel, de jelesen a borznál is sokszor látjuk.

Azt is mondhatnók, hogy az állatka a tél folyamán odalenn a fagytól mentes földben is találna elegendő gilisztákat és csimaszokat, nemkülönben lepke- és egyéb rovarbábokat talál arra, hogy legalább megélhessen. De eleddig a gilisztákról nem tudjuk azt, hogy tényleg mélyebbre mennek-e a fagymentes földbe, az éjjeli lepkék bábjairól pedig csak a felől bizonyosodtunk meg, hogy a föld meg-fagyott rétegeiben szépen átteleznek és tavasz-szal új életre kelnek. A békák és teknősök, valamint a kigyók is így merevednek meg és a tavaszi nap csókjára újra felébrednek.

A vakondok enyhe fagyok mellett elvégre találhatna táplálékot odalenn a föld alatt is, sőt a megmerevedett kétéleltűeket is megtalál-hatná útjában és széjjelmarengolhatná őket; azonban ha szigorú a tél s a fagy egy méter-nyire is lemegy a talajba, ezt a mi vakondo-kunk ugyancsak megérezhetné, mert nagy lévén étvágya — halállal lakolna! Ily esetekben csakis a téli álomban lelhetne menedéket.

Azt is felvethetné valaki, hogy télen a föld mélyében egerek élnek s nagy számmal telel-nek át. Ám az felette kétséges, vajjon a nehéz-kes vakondok az élő állatot elcsipheti és meg-ölheti-e? Ehhez csak a nyulánk testi, sokkal fürgébb menyétke ért, de nem a vakondok. Eddigélé még azt sem tudjuk, vajjon a vakon-dok az eleven állatokat egyáltalában megtá-madja-e vagy sem?

Ha például én a fogságban tartott vakondok elé éjjeli lepkét dobtam s a pille még sebesen mozgatta szárnyait, fekete vendégem hozzá sem nyult, csak a végvonaglásban levő lepkével birt könnyű szerrel.

Lenz, a többek között a következőket be-széli: «Ha a vakondok elé oly élő állatot te-szünk, a melytől fél, pl. szárnyait erősen rezgető éjjeli lepkét, a gyíkok közül az Anguis fragilist (a «törékeny gyíkot», «kuzmát»), vagy egy kis

madárkát, akkor minduntalan neki szalad az eléje tett állatoknak, meg-megharapja őket, de a harapás után nagy hirtelenében a föld alatti lyukába suban, végre neki bátorodik és megragadja a zsákmányt. Ezek az észlelések eléggé bizonyítják, hogy a vakondok élő állatok fogásával nem vesződik.

Mindezeket számba véve, azt hiszem, hogy a vakondok téli álmot aluszik. Pontos, határozott megfigyelésekkel e kérdést vajmi nehezen dönthetjük el.

Fekete barátomat csak 10 napig tarthattam magamnál, mert öreg takarítónóm vigyázatlansága, sajnos, megölte a kis állatot. Brehm egy ízben azt beszélt, hogy a legtöbb fogságban tartott állatot a kellő táplálék hiánya öli meg.

Nemrég néhány tanárkollegám a bokros erdő szélén egy éppen haláltusáját vivő mókuskát talált. Mikor másnap arra sétáltak, már nem iátták a virgoncz állatka hulláját. Kutattak, vizsgálódtak.

Csakhamar észrevették a mokus vörös farkának csucját, csak az látszott ki a földből.

A hulláskát vakondok ásta el és kaparta a föld alá vagy 20 cmnyire. A mokus farkhosszárol következethettek arra, hogy mily mélyen fekszik a hulla. És ezt a munkát a vakondok egyetlen éjszaka folyamán végezte.

(Folytatása következik.)

Émlékezés

Örösmarty Mihály halálára.

Őszi vihar kele most ezeréves büszke meződön
Hösi magyar nép, és elüvölt rajt' zúgva, sivitva,
Meggyöngüle a föld termékenyítő erejében
Hüs tavasz áldását elijesztvén bős dobogással.
Halld meg most szavam, te elárvult hősi magyar nép,
Mert eme dülő vész ám nem csak a földi gyümölcsöt

Rablá el tőled, de az elsőt nagy fiaidból.
Meghalt hősi fiad, kit előttünk lelke magasztal
És a ki lánglelkével a holttetemekbe, kövekbe
Képes volt munkát, üdeséget s életet adni.
Nem borzadsz-e te hon pusztultán nyéki fiadnak.
Már a midőn eme győzni tudó magyar ép lobogóját

Ellenfelének teteménél győztesen állva
S felszabadulva, szabadság vára fokára kitzte
S már-már bémelegült a szabadság élvezetébe,
Akkor rémitőn sujtá le az isteni végzet
Nagy kelevézével a magyar nép életadóját.
Zúg a dühöngő szél, s kis időnkint bűgva, ro-
pogva

Száz éves tölgyek koronáját tördeli, rázza;
Bús az idő és népünknek kesergve halottját,
Könyeket ont az Urán szép gyöngyszemű hó-
pehelyekben,

Szünjön a könyzapor szemeidből, gyászszíni
felleg,

Boldog már a dicső az egeknek fénysugarával
S égi lakásával békét s áldást könyörög le
Árpád népének, kit a balsors üldöze eddig,
És a kinek derűjére gonosz nép fellegeket vont.
Mit keseregsz hát most a deréknek tünde halálán?
Órvendj, s balsorsban, valamint csend s béke

Zengni elévülhetlen erényét el ne mulasszad.
S most te dicső költő halld meg hát égi hon-
nodban

Áldását az utódnak ez árvult földi hazából.
És számára az égnek urától vig napokat küldj,
Téged szinte viszont a magyar nép nem fele-
dend el,

S bár ajakáról bús, vagy örömdal zengjen, örökké
Áldott emléked koszorús költője Zalánnak.

Breit Antal.

Kosciusko Tádé.

— Visszaemlékezés 1795. okt. 24-kére. —

Irta: SINGER LEO.

(Folytatás.)

Ő maga néhány társával köztük a jeles Kollontaival egész lényét a haza üdvének szenteli, minden irányban működik vigaszt adva, vigaszt nyújtva, de a nyomornak minden egyes tapasztalata csak éleszt, gyulasztja keblében az olthatatlan gyűlöletet nemzete elnyomója iránt. Csak egy fűtő szikra kellett, mely lángra lobbantsa a mély haragot, mely dülő fergetegként mardosta szívét, csak az alkalom hiányzott, hogy kitörjön miként az orkán ádáz gyűlölete, ádáz bosszuja.

Ez alkalom nemsokára kínálkozott és ő sietett is azt megragadni. Délen ugyanis Katalinnak a törökkel gyűlt meg a baja, kiket a porosz és angol kormány is segített. A porosz kecsgetető ígéretekkkel lepi meg a lengyeleket, mi csak olaj volt keblök haragjának tüze. Országgyűlést tart a király, lerázza az orosz igát, új alkotmányt hoz be, szabadelvű reformokat. «A nép a királylyal, a király a néppel» és Lengyelország világító sugara ismét fellángol, hogy elsötétedése még nagyobb fájdalmat, még nagyobb csapást okozzon. Katalin s pártja nem nyugszik a török béke után, a targoviczi gyűlésen eltörlük az ujat és helyreállítják a régit, a régi alkotmányt ha ugyan annak nevezhetjük.

De a lengyel tüze még ég, még nem hamvadt el, csekély hada Kosciusko zászlaja alá csoportosul, és a hős vitéz csekély hadával ezreket győz Dubienka mellett.

Ó de mit ér a győzelem, ha a legyőzött maga marad a győztes! Poniatowszky Katalinnak meghagyására elhagyja azon alkotmányt, melyre szent esküt tett egész népe előtt, hisz voltaképen ő már nem él, csak élő halott, szíve szétszakadt, fele a lengyelt szerette, fele a Kataliné, ki ismét megtorlásra vágy. Nem elégszik meg az első felosztáson kapott részzel, újra szövetezik a poroszszal, ki azért lobbán haragra, mivel a hazafias lengyelek Thorn és Danzigot átengedni vonakodtak. S gyalázat! a lengyel országgyűlés másodszer is megszavazza saját országának feldarabolását. De ezt csak erőszak tehetta, a tulsuly, mely előtt a maroknyi népnek meg kellett hajolnia. Kosciusko, Kollontay idegen földre, mely biztosabb talajt nyújtott mint saját hazájok. Szétozolt a maroknyi tábor, de az a kapcsolat, mely egybe lánczolta szívöket az megmaradt: A honszeretet, azt nem tépte szét az idők viharos járása. E szent kapocs még mindig összetartá az elszórtakat. Az orosz és porosz betörések, garázdálkodások új erőt ontottak a lengyel csapatba, mely egyesülve Kosciuskoval élén, rohan a szabadság zászlajával Krakko elé. Mind hős, mind férfiú! Az egész nemzet kész életét és véréit feláldozni a hazáért! «Uj kormány kell» és «éljen a haza!» szóval rohan Madalinsky és az orosz sereg ellen, melyet felemész a lengyel lelkesedés tüze, ez volt az első, az 1794. évi apr. 4-iki diadala! A lelkesedés árja elfogott mindenkit. Kosciusko diadalról-diadalra vezet kis seregét a nagy horda ellen, — kit különben az alkotmányosan gondolkodó osztrák császár is segit egy időre. — De a lengyelek közt Kosciusko lángszava oly lelkesedést öntött, beszéde oly lángoló volt, hogy soknak hazafias indulata szenvedélylyé változott, mely nem nézi, nem tekinti a jót, csak töri, bontja, zuzza egyre a régit. Varsó fölkel, kitüzi a forradalmi jelt, a forradalmi zászlót. Kosciusko pedig nem forradalmat akart, hanem függetlenségi harcot, melynek célja örökké szent, örökké dicső, melynek érdeke csakis a honszeretet. Deli Lengyelországot is megnyervén ügyének, nyilsebesen Varsóban termelt, lecsillapította a felcsigázott képzeleteket, a tulhajtott elméket. Nemzeti kormányt állit fel alkotmányosan, mi után már régóta sovárgott a lelke. De aggó keble, mely neki bús jövőt sugallt, nem vakította el, nem kábitotta meg nemzetének általános elkesedése. Tudta, hogy nagy és sok hazájának

ellene. Dictatorrá tette őt hálás hona, tudott is élni nagy s magasztos hivatalával akkor, midőn a porosz király III. Frigyes Vilmos hirtelen betörése kétségbe ejté nemzetét. A rovkaik sikon várta be az ellenség ezreit csekély hadával, melynek egy részét a főnemesség képezé, a mely az első kardesapás után cserbe hagyta őt és gyáván megfutott.

Ily eshetőségre nem számított a honszerető lélek, azt hitte, hogy seregében mindegyik a szent tüztől, a szent lángtól áthatva fog küzdeni a honért, fog harcolni a hazáért. De ő még mindig ott áll a helyén, hol biztos halál várna reá, ott áll ő, miként a szirt rendületlenül, nem fog rajta az ellenség nyila, miként ércből úgy pattan róla vissza. De csekély hada dől, fogy egyre. Hübajtársai azonban rábeszélük Kosciuskot, hogy távozzék a harcából, mivel szüksége van még rá nemzetének. Mert hisz e férfiú egymaga volt Lengyelország, az ő kezébe volt egyedül hazája sorsa és valljuk meg, hogy jó és hű kezébe volt letéve, ha fent az égben a párkák meg nem szakították volna Lengyelország létének fonalát, ha végzete másképp nem határoz. Reá, szavára hallgat nemzete zöme, ki ezen ocsmány kudarcz után Varsóba siet, az ország fővárosába, mely mindig forradalmi lázban élt. Alig hogy megérkezett, alig állitá helyre a rendet, még alig készült volt a harcra, máris megjelent az oroszszal szövetezett porosz sereg Kosciusko lángelméje ellen, ki ismét győz és visszavonulásra kényszeríti a sokkal nagyobb ellenét. E hirre jó Szuwarow, a lengyelek réme, roppant hadával Varsó felé. Kosciusko sereget küld ellene, mivel ő maga nem mehet a harcba és valljon lehet-e győzelem a lengyelek részéről nélküle? hisz ő a harc lelke, a lengyelek csapást osztó kardja! A Bug mellett van a lengyelek Mohácsa, ott nyugszik dísze, fenyé! A dictator e csata elvesztésének hírére is még mindig bizik, még mindig remélni kész. Szuwarow ellen rohan kis maroknyi hadával, sebet ontva, sebet ejtve egyre. Ugy harcrol miként a féktelen oroszlán, hull, dől előle a bős ellen sora. De hirtelen megbotlik lova, leveti urát, miáltal az orosz foglya lett és a lengyel vezére elestére, fut rohan esztét vesztve. Kosciusko esése Lengyelhon bukása, hisz egyedül ő alkotá a régi, dicső, hatalmas és nagy nemzetet! 1794 okt. 10-ike voltaképen az a nap, melyen Lengyelország elveszett. Az a valódi gyásznap, melyet csak hasonlók követnek.

Egy éve telt már ennek, de minek is leirni az átoktelte évet. Lengyelhon nincs többé, vezére fogva van, orosz börtönben, fogságban az, ki mindig szabadságra vágyott. Királya

nincs, Katalin nyilt fogságban tartja Poniatowskyt ki könyvelt szemekkel gondol a multra vissza, és fájdalmában szive majd meghasad. Kinnal, nyomorral telt az év és 1795. okt. 24-ikén Lengyelország megszűnt létezni eltörölve a föld abroszáról talán örökre. Kosciuszko börtönben sinylik, majd külföldre menekül, de hült teteme hazája földjén nyugszik. Ott aluszsa örök álmát Lengyelország utolsó királya mellett.

É s ó r a.

(Iskolai életkép.)

Irta: GAÁL MÓZES.

Nagy panaszszal jött hozzám a fűszerkereskedő fia, a ki jó husban levő, felgyűrűzött ujjacskáju vitéz, egyébíránt haszontalan fráter. Szereti felhánytorgatni, hogy a főispán is az apja boltjából veszi a cukrot, kávé, rumot:

A REF. THEOLÓGIA ÉPÜLETE KOLOZSVÁRON.

És most e gyásznaphoz százados évfordulóján odazarándokol e két sirhoz minden lengyel, meríteni honszerelmet, honfűtzt s vigasztalást, mert a lengyel remél most is, Messiását várja:

«Mert nem lehet, hogy annyi szív
Hiába onta vért!
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért!!!»

(Vége.)

hogy a pincézőkben tizenöt hordó puskapor van azzal, még a Gellért hegyet is föl lehetne robbantani.

— Tanár ur, kérem szépen, valaki ellopta az órámat a tornában!

Az óra ezüst-remontoire vala, tizenöt rubinkövel ékes, duplafedelű, külső lapján pedig az urfi monogrammjá.

Indítottam szörnyű inkvizíciót, tartottam a legujabb humánus pedagógiai elvek alapján egy becsületérzésre támaszkodó „vád-, véd és puhatolódzó beszéde”.

A KIRÁLY SZÁSZ D. PÜSPÖK ES BÁNFFY MINISZTERELNÖK KISERETÉBEN MEGNÉZI
A KOLOZSVÁRI REF. THEOLÓGIÁT.

Dunky_fiverek fénykepe

A gyanusabbakat a folyosón magánkihallgatásban részesítettem, a városnak néhány zálogházát személyes látogatással örvendeztettem meg, a mit pedig már egyetemi polgár korom óta nem cselekedtem.

Szidtam, fenyegetőztem, rábeszélő, édes hangon próbáltam kihüvelyezni a gonoszat a fiatal diák-szívekből.

Mind hasztalan, az óra nem került többé elé. Mátyás, a szabó fia, az a vézna, sápadt arcú legényke, ebben az időtájban sokszor hiányzott az iskolából. Ha felelt, nem mert a szemem közé nézni, nem is volt olyan szorgalmas mint annak előtte.

Egyszer jelentkezett:

— Tanár ur, kérem, nem készülhettem mára.
— Miért nem?

— Apám meghalt.

A fiu szemei megteltek könnyel.

— Mikor halt meg?

— Ma éjjel két óraker.

— Meddig volt beteg?

— Hat hónapig feküdt.

— Töröld le könnyeidet, vedd a kalapodat és menj haza, aztán temetés után jer a lakásomra!

Most már tudtam, hogy az a vékonypéznü fiu miért nem volt olyan szorgalmas, mint eddig; miért mulasztott annyi órát. Hanem azt is szerettem volna tudni, hogy felelés közben miért süti le a szemeit.

— Fiam, mondd el nekem, hogy miből éltetek azóta, hogy édes apád ágyba került?

— Anyám mosni járt, a nagyobbik leánytestvérem beállt szolgálatba, én —

— Nos, te?

— Segítettem a házmesternek, azért kaptam ebédet és vacsorát tőle.

— Miben segítettél fiam?

— Suroltuk a lépcsőket, sepertük az udvart, tisztítottuk a lámpásokat, hordottunk vizet a mosókonyhába és —

— Csak mondj el mindent bátran, tőlem nem kell semmit restelned.

— Tizenkét óráig én nyitogattam ki a kaput. Ezért kaptam egy hónapra hatvan krajczárt.

— Mit csináltál a pénzzel?

— Kellett orvosságra.

— Derék fiu vagy, Mátyás, becsületes munkával szerezted a pénzt.

A fiu arcát hirtelen láng csapta meg, szemét ijedten lesütötte, ajkának szélei reszkettek.

A becsületes munka nem szégyen és áldás vagyon az olyan pénzen, melyért testünk fáradt, melyet nemes célra fordítottunk. Csak az a

gyalázat, ha becstelen uton-módon jutunk valamihez.

A fiu elkezd zokogni.

— Ne sirj Mátyás majd gondoskodunk rólad, mert a derék fiu, ki apját betegségében gyámolította, megérdemli, hogy segítsük. Adunk tanítványokat neked, azokkal nem lesz annyi fáradságod, mint a házmesteri munkákkal. Kaput nyitogatnod nem szabad ezentul, a többi munkával is fel kell hagynod. Holnap megmondom, hogy kihez menj tanítani. Most menj szépen haza! Légy ezentul is szerető hálás fiu és akkor az Isten sem hagy el.

Mátyás kezét akart csókolni, hebegett valamit, a szemem közé nem tudott tekinteni.

Két fiu mellé rendeltem Mátyást, kapott tizenkét forintot és egyik fiu szüleinél ebédet. Annyit megtudtam, hogy Mátyás mindig elteszi papirosba a süteményét és haza viszi; hogy igen pontosan eljár az órákra, addig ott marad, míg mindent elvégez a fiúkkal; igen szelid és igen alázatos.

A másik hónap elején vártam Mátyást. Erős volt a hitem, hogy eljön hozzám s hogy a szemembe fog nézni, mint az becsületes, jóra való fiuhoz illik.

Eljött.

— Mi jóval jöttél, fiam?

Mátyás lehullott térdére és összekulesolta a kezét:

— Bocsásson meg tanár ur . . . én nagy rosszat tettem . . . de jóvá akarom tenni.

— Kelj fel, hamar! Nem szabad térdelni.

— Tolvaj vagyok! . . . Én loptam el az órát.

— Tudom.

— Apám beteg volt, mindent a zálogba tett édes anyám, a doktor ur azt rendelte, hogy cognacot vegyünk, mert csak az tartja apámat életben . . . Nem volt pénz . . . Anyám sirt, apám nagyon szenvedett . . . akkor a tornában megláttam az órát és . . . elloptam . . .

Gyáva voltam, eltagadtam, hanem éjszakákon át nem tudtam aludni . . . Féltem az Istentől! . . . Meg akartam magamat ölni . . . Tízszor is elmentem a Majorosék házához kapujáig, hogy bocsánatot kérjek tőlük, de nagyon gyáva voltam . . . Itt van az óra, kiváltottam . . .

— Add ide az órát, fiam!

Reszkette adta át, könnyes szemeit esdőleg emelte reám. Ugy kért az a két becsületes szem:

— Nem vagyok én elvetemült, nem vagyok én tolvaj . . . nem tehettem én arról, hogy édes apámat olyan nagyon szerettem . . . Megbűnhődtem a lopásért.

— Lásd Mátyás, én már régebben tudtam, hogy a te lelkiismereted nem tiszta. Onnan tudtam, mert te azelőtt mindig bátran a szemembe néztél s attól az időtől kezdve, hogy az óralopás történt, te sohasem mertél reám nézni. A becsületes ember nagyon ügyetlen tolvaj . . . Lásd Mátyás, mindig arra tanítottalak titeket, hogy legyetek bizalmasak, őszinték és igazak. A ki rosszat követ el, de megvallja és küzd a rossz ellen, az még nem vesztette el a becsületét. Hidd el fiam a világ megvetése nem fáj úgy a becsületes embernek, mint az a tudat, hogy magamagát nem tudja többé megbecsülni. Te nemes czélből követted a rosszat, de jegyezd meg, hogy a rossz cselekedet mindig hitvány eszköze a jó szándéknak és most mit gondolsz, eltitkoljam-e az osztály előtt a te lopásodat?

— Nem, kérem büntessen meg a tanár ur!
— Elég volt fiam az a büntetés, melyet te mértél magadra. A többit bíz reám.

Magamhoz hívtam a gazdag fűszerest, a ki okos és jólelkű ember volt. Elmondtam neki a Mátyás történetét igazán és hiven.

Ő pedig így szólott:

— Tanár ur, ha az én fiam olyan becsületes derék fiu volna, mint Mátyás, két kézzel adnék hálát az Istennek.

— Kívánja hogy az osztály előtt elmondjam a dolgot s a fiut nyilvánosan megdorgáljam?

— Nem, kérem, küldje hozzám azt a Mátyás fiut!

Másnap Mátyás zsebében zakatolt az a remontoire ezüst óra. A fűszeres neki ajándékozta, a fiának pedig vett egy másikat.

Csak annyit mondott neki:

— Fiam, ez az óra juttassa mindig az eszedbe, hogy a ki megbánja rossz cselekedetét és jóvá teszi, az Isten és emberek előtt visszanyerte becsületét.

Vergil „Geneis”-ének ismertetése.

— A Tanulók Lapja számára. —

IRTA: NÉMETH LAJOS.

A görögök küzdelmes története és mythikus élete kedvező talaj volt a nép közt élő csodás hősmondák keletkezésére. Később egy egyén is akadt az állítólagos Homeros személyében (9. sz. Kr. e.), ki ezen mondaszerű történeteket egységes nemzeti eposzszá (naiv) összefűzte. Így származott az Iliás és Odyssea.

A rómaiaknál azonban már később a császár-

ság kezdetén, az irodalom aranykorában élő Vergilnek támadt ama ábrándos terve, hogy megírja a római nép származását illető nagy eposzt, melyet 12 énekben meg is írt. Ez már nem olyan alkotás, mint a görögök Iliása és Odysseája, hanem meglátszik rajta, hogy szerzője az aranykor művelt, felvilágosult költője, ki a naiv eposz együgyű formáit, csodáit, isteneségeit csak művészi eszköz gyanánt alkalmazta.

Vergil, a tehetséges római költő, miután egyéb nagyobb műveit (Eclogae, Georgica) befejezte, erejében bízva egy nagy nemzeti eposz megírásához fogott, melynek egyrészt tárgya: az elpusztult Trója romjaiból megmenekült Aeneas küzdelmes viszontagságai, latiumbeli végzetes harcok, a római nép eredete, leginkább megragadta a költő érzékeny lelkét, másrészt ő az Aeneas-mondákat s a hős életéhez fűződő egyéb görög-latin mythosokat, az Aeneisben fényes tehetségével egy szerves egésszé fűzve, ügyesen tudta az eposz tágkörű cselekvényét Aeneas, a római nemzet megalapítója és a gens Julia őse körül csoportosítani.

E műnek azonban erkölcsi czélja is van, melylyel Vergil, a tisztalelkű s visszavonult életű költő, hazája feslettségét, mintegy büntetni akarja és a helyes irányt megmutatni, mert az alvilág leírásánál (VI. ének) új nézeteket tesz közzé, úgy a Tartarus gonoszainak kínjaira nézve, mint az Elysium boldogainak egy részére nézve, mely utóbbiak közt mutatja be Augustust, mint a római birodalom második megalapítóját s annak fogadott fiát, Marcellust, ki ifjan elhalt és testi-lelki tehetségekkel felruházva, szép reményeket vitt a sirba.

E versek felolvasásánál állítólag elájult Octavia, Augustus neje (arany versek). S midőn így Vergil kimutatja Augustus isteni eredetét a Julusok törzséből, háláját rója le császári pártfogója iránt.

Vergilius Kr. e. 30-ban kezdett nagy művébe s 19-ben Kr. e. műve befejezése végett Görögországba indult, hol azt némi simitással be is fejezte. A végső tökéletesítést azonban nem adhatta meg művének, mert hazautaztában megbetegedett s Brundisiumban, hol partra szállt, elérte a halál 19-ben Kr. e. szept. 21-én, 52 éves korában (szül. Kr. e. 70-ben) Nápolyban temették el.

Műve tökéletlenségét bizonyítja ama néhány csonka vers, mely az Aeneis-ben található s s épen ezért ő állítólag halálos ágyán saját kezűleg akarta elégetni az Aeneist, mitől Varius és Tucca barátai tartották vissza, hogy a valóban kiváló alkotás fenmaradjon az utókornak.

A 12 énekből álló mű általában két főrésze

osztható (6—6 ének); az első rész, mely trójai Aeneas és társai viszontagságait adja elő, megfelel az Odysseának; a másik rész, a Latium uralmáért folytatott végzetes harcok leírása az Iliásnak felel meg.

Már az első éneket ügyesen kezdi a költő, midőn Sziciliából kiindulva az események középebe visz bennünket, valóban Horatius szerint:

«ad eventum festinat et in medias res . . . auditorem rapit.»

Aeneas Sziciliából elindul s Juno haragja súlyát érzi bolyongásaiban, míg a lybiai partra nem vetődik, hol Venus isteni anyja vezetésével az épülő Karthagóba ér. Itt megismerkedik Didó királynéval, ki őt tisztelettel fogadja s hősi fájó szívvel beszéli el neki Trója szomorú pusztulását az ő és társai viszontagságait. Aeneas, atyjának Anchisesnek halálával zárja be elbeszélését, melynek tartama alatt Cupidó szerelmet gerjeszt Didó szívében a trójai hős iránt. Ez képezi a II. és III. ének tartalmát.

A IV. énekben, mely az Aeneis egyik legszebb részét képezi, a költő Didó gyönyörű szerelmi tragédiáját beszéli el, mint epizódot. Nagyszerű elenetekben erős lélektani belátással festi a zerelem erejét, mely elfeledtetű a szép királynővel, megholt férjének Sichaeosnak adott esküt. Didó szerelméért «pius» Aeneasunk is csaknem elfeledi a végzet által eléje tűzött célt, de Jupiter intésére engedelmessé válik; Didó pedig bűnéért a máglya tűzében lakol.

Az V. énekben Aeneas Sziciliába érkezik s ott atyja Anchises sirjánál versenyjátékokat rendez. A játékok alatt a haragvó Junó rábeszélésére a hátramaradt trójai nők felégetik a hajóikat. A tüzet Aeneas könyörgésére Jupiter eloltja záporral s azután egyeseket hátra hagyva Segestát alapítja és Latium felé veszi útját.

A VI. énekben a költő hősi Aeneas az alvilágba viszi a cumaei Sibylla kíséretében, hogy ott apjától felvilágosítást nyerjen a lelkek állapotáról. S így sorban leírja a költő az alvilág különböző helyeit, a mint Aeneas azokon áthatol. Az előcsarnokot, hol az elhalt gyermekek, öngyilkosok, csatában elesettek lelkei voltak. Azután a Tartarust látjuk, az örök kínok közt sinlő gonosz lelkekkel. Az Elysiumban pedig az emberiség becsületes, tiszta lelkű árnyait látjuk, kiknek egyrészt ezerévi tisztulás után ismét a felvilágra fog jutni s ezek közt mutatja Anchises fiának az albai királyokat, Romulust, Róma első s Augustust, mint második megalapítóját, az első római királyokat, a köztársaság nevezetes férfait, Julius Caesart, Pompeiust s az ifjan elhalt nemes Marcellust. — Ezen énekben győződünk meg leginkább

Vergil hatalmas filozófiájáról s látjuk egy pogány tiszta felfogását a lelkek állapotáról a halál után.

A hátralevő hat ének az eposz második felét képezi, melyben közel van Aeneas a kitűzött célhoz, midőn a végzet rendelte földet vérrel kell megszereznie.

Aeneas a VII. énekben kiköt Latium partján; ott ellenséges viszonyba jön Turnussal, annak jegyese Lavinia Latinus leánya miatt, kit a jóslat szerint Aeneasnak kelle birni s az ebből támadó nagy honszerző harcok előkészületeit már ez énekben látjuk.

A VIII. énekben a harci készületek komoly fordulatot vesznek. Turnus szövetségeseket toboroz u. m. a latinokat s a görög Diomedest. Aeneast Tiberis istene inti s szövetségest ajánl neki arkadiai Evander személyében, kit hősi meg is nyer magának és felosztják egymás közt a vezérletet. Ezután látjuk ama festői epizódot, melyben Vulcanus fegyvereket s kőtűket ama nevezetes domborművű paizsot kovácsolja Aeneasnak, anyja Venus kérelmére.

A IX. énekben Turnus rátör a trójaiakra, míg Aeneas távol van, de ezt hírül viszik a trójai hősnek, Nisus és Euryalus, kik viszályon az ellentáboron át, hősi küzdelem után elesnek. Turnus ezután ismét megtámadja a trójaiakat, de most halálát csak úgy kerül el, hogy a Tiberisbe ugorva, elmenekül.

(Folytatása következik.)

Hymnus Franciaországhoz.

(Franciaiból.)

Franciaországnak ó szép, nemes földé,
A kedveskedő ég szerencsés szülőtte!
Nem érezed észak fagyos borzadályit,
A dél örült tüze megkímélni áhit;
Jótevő fájdnak nincs halálos alja,
Füveidben méreg soha meg nem csalja
A hiszékeny kezét; erdeid sem adják
Vissza a félelmes tigriseknek hangját;
Sem szörnyű nagy kigyók, hosszan, rüt körökbé
Pikkelyeiket nem vonszolják zörögve.
A tölgyek, a fenyők és a vastag szilfák
Ormaidat hasznos ágakban árnyalják.
És a Beaune és Aÿ szerencsés parthossza,
Hol a lomb a termést érlelésbe hozza,
S dús Aquitánia s nagy Pyrenéusok
Préselve, patakban folytatják a mustot.
Az illatos Provence zephyrtól szeretve,
Balzsam lehelletet hint a tengerekre,
Mint izletes kincset, e hullámok partján:
Narancsot, citromot aranyba takarván,

Vegyük még a habzó folyamok hálóját,
A melyek táplálnak virág- s gabbaneműt;
Gyümölcsöt, zöld rétet partjain mindenütt;
Vizökkel érintett jómódu városok,
Hidaitok alatt zúgnak tovább azok.
Szóljak a munkáról, mely bőség forrása?
S kikötőkről, hová tevékeny jósága
Két tengernek, hozza távol part adóját,
Mit este vagy reggel Phebus nagyon jól lát.

☉ gyermekek tornajátékai s az ifjak tornaversenye a rómaiaknál.

Ha a gyermekek elérték 6-ik, vagy 7-ik évüket, a midőn már az iskolázást is meg kellett kezdeniök, az anya egy ügyes rabszolgát kapott segítőül, a ki a gyermekekre felügyelt s elkísérte őket az iskolába, vagy a palaestrába. A fiúk, míg fel nem nőttek, e vezető rabszolga felügyelete alatt álltak. Mihelyt az iskolázás ideje elkövetkezett, a gyermek felhagyott a gondtalan élet örömeivel s komolyabb munkához fogott. Természetesen sok volt az ünnepi alkalom, a mely az iskolába járás épen nem írgyendő terhein könnyített. Ilyen volt pl. a müzsák évi ünnepe, a midőn tanuló, tanító és tanügybarát megkoszorúzott fővel, ünnepies menetben vonult fel Apollo és Athene templomába, hogy az isteni fölségeknél hódoljon. — A torna-ünnepeken Hermes szent napjain, egybegyültek a palaestrában, hogy közösen áldozzanak az istenségnek s testi ügyességüket és erejüket tornajátékok-és gyakorlatokban bemutassák.

Az önértékes görög nép élete, mint azt a történelemből tudjuk, nem volt más, mint egy hatalmas verseny. A fiatalabb fiúk testgyakorlata játékszerű volt csupán. A főtényező náluk a táncz volt, vagyis az egész testnek rhythmikus mozgása s a jókedv és csín kifejtése. E régi táncznál nem a körben forgás volt a fődolog; a lényege énekekkel és zenével kísért ügyes mozdulatokban állott, a miben már a homerosi hősök fiai és leányai is résztvettek. Ennél a táncznál azonban sokkal testedzőbbek voltak a palaestrák játékaik, a hol az ifjuság vidáman foglalkozhatott s némileg megédesíté az iskolai tanulmányait. (A régi mythosz szerint Palaestra Hermes leánya volt s legelőször ő hozta be Arkadiába a tornamutatványokat. Lucianus azt mondja, hogy maga Apollo Hermest tartotta a

* Mutató közlés «A görögök és rómaiak játékaik» cz. könyvből, írta dr. Richter W., fordította dr. Takács Menyhért premontrei tanár. Kapható szerzőnél Kassán. Ára 1 frt 20 kr.

legjobb tornatanítónak, a ki mint az ifjuság istensége épen olyan ruhát viselt, mint az ifjak eheboi.) A palaestra a fiúk számára rendelt tornahelyiség volt; a gymnasium azonban nem a kezdők számára volt berendezve, hanem oly ifjak sőt férfiak iskolája volt az, a kik a palaestrában már előkészületeket tettek.

A fedett versenytérnek, úgy szintén az udvari helyiségeknek fala fel volt ásva s vastag homokréteggel beborítva. A gymnasiumok helyének kiválasztásánál, annak természeti szépségére is igen sokat adtak, rendszeren erdő, vagy kert és folyóvíz közelében építették. Az elisi gymnasium a Peneios vize mellett épült, a korinthusi pedig a Lerna forrásánál; a vízben szükkölködő athenaeiek mesterséges vízvezetékekkel segítettek magukon.

Athennek a virágzás korszakában 3 gymná-

Magasugrás.

siuma volt: az akadémia, a lykeion és a kynosarges, mind a három kívül esett a városon. Az első 6—8 stadiumra volt éjszaknyugat felé, a második a várostól keletre az Ilissus mellett, a harmadik a megelőző közelében volt s a nem szabad születtek, illetőleg a nem polgárnőtől származó ifjak számára volt rendelve; Themistokles idejétől ez a megkülönböztetés megszűnt. Palaestrák is meglehetősen számban voltak Athenaeben, a melyek javarészt közköltésen épültek s építőik, vagy a bennök működő tornatanítók nevével nevezettek el.

E tornatanítók — paidotriboi — a gyermekek gymnastikai nevelésének főintézői voltak. Vanak edények, a melynek domborművei ilyen

osztható (6—6 ének); az első rész, mely trójai Aeneas és társai viszontagságait adja elő, megfelel az Odysseának; a másik rész, a Latium uralmáért folytatott végzetes harcok leírása az Iliásnak felel meg.

Már az első éneket ügyesen kezdi a költő, midőn Sziciliából kiindulva az események közepébe visz bennünket, valóban Horatius szerint: «ad eventum festinat et in medias res . . . auditorem rapit.»

Aeneas Sziciliából elindul s Juno haragja súlyát érző bolyongásaiban, míg a lybiai partra nem vetődik, hol Venus isteni anyja vezetésével az épülő Karthagóba ér. Itt megismerkedik Didó királynéval, ki őt tisztelettel fogadja s hősünk fájó szívvel beszéli el neki Trója szomorú pusztulását az ő és társai viszontagságait. Aeneas, atyjának Anchisesnek halálával zárja be elbeszélését, melynek tartama alatt Cupidó szerelmet gerjeszt Didó szívében a trójai hős iránt. Ez képezi a II. és III. ének tartalmát.

A IV. énekben, mely az Aeneas egyik legszebb részét képezi, a költő Didó gyönyörű szerelmi tragédiáját beszéli el, mint epizódot. Nagyszerű elenetekben erős lélektani belátással festi a zerelem erejét, mely elfeledtetni a szép királynővel, megholt férjének Sichaeosnak adott esküt. Didó szerelméért «pius» Aeneasunk is csaknem elfeledi a végzet által eléje tűzött célt, de Jupiter intésére engedelmeskedik; Didó pedig büneért a máglya tüzeiben lakol.

Az V. énekben Aeneas Sziciliába érkezik s ott atyja Anchises sirjánál versenyjátékokat rendez. A játékok alatt a haragvó Junó rábeszélésére a hátramaradt trójai nők felégetik a hajóikat. A tüzet Aeneas könyörgésére Jupiter eloltja záporral s azután egyeseket hátra hagyva Segestát alapítja és Latium felé veszi útját.

A VI. énekben a költő hősünket az alvilágba viszi a cumaei Sibylla kíséretében, hogy ott apjától felvilágosítást nyerjen a lelkek állapotáról. S így sorban leírja a költő az alvilág különböző helyeit, a mint Aeneas azokon áthatol. Az előcsarnokot, hol az elhalt gyermekek, öngyilkosok, csatában elesettek lelkei voltak. Azután a Tartarust látjuk, az örök kínok közt szilárd gonosz lelkekkel. Az Elysiumban pedig az emberiség becsületes, tiszta lelkű árnyait látjuk, kiknek egyrésze ezerévi tisztulás után ismét a felvilágra fog jutni s ezek közt mutatja Anchises fiának az albai királyokat, Romulust, Róma első s Augustust, mint második megalapítóját, az első római királyokat, a köztársaság nevezetes férfait, Julius Caesart, Pompeiust s az ifjan elhalt nemes Marcellust. — Ezen énekben győződünk meg leginkább

Vergil hatalmas philosophiájáról s látjuk egy pogány tiszta felfogását a lelkek állapotáról a halál után.

A hátralevő hat ének az eposz második felét képezi, melyben közel van Aeneas a kitűzött célhoz, midőn a végzet rendelte földet vérrel kell megszereznie.

Aeneas a VII. énekben kiköt Latium partján: ott ellenséges viszonyba jön Turnussal, annak jegyese Lavinia Latinus leánya miatt, kit a jóslat szerint Aeneasnak kelle birni s az ebből támadó nagy honszerző harcok előkészületeit már ez énekben látjuk.

A VIII. énekben a harci készülétek komoly fordulatot vesznek. Turnus szövetségeseket toborz u. m. a latinokat s a görög Diomedest. Aeneast Tiberis istene inti s szövetségest ajánl neki arkadiai Evander személyében, kit hősünk meg is nyer magának és felosztják egymás közt a vezérletet. Ezután látjuk ama festői epizódot, melyben Vulcanus fegyvereket s kovácsolták ama nevezetes domborművű paizsot kovácsolja Aeneasnak, anyja Venus kérelmére.

A IX. énekben Turnus rátör a trójaiakra, míg Aeneas távol van, de ezt hirül viszik a trójai hősnek, Nisus és Euryalus, kik vis-zajövé az ellentáboron át, hősi küzdelem után elesnek. Turnus ezután ismét megtámadja a trójaiakat, de most halálát csak úgy kerül el, hogy a Tiberisbe ugorva, elmenekül.

(Folytatása következik.)

Hymnus Franciaországhoz.

(Franciaiból.)

Franciaországnak ó szép, nemes földe,
A kedveskedő ég szerencsés szülőtte!
Nem érezed észak fagyos borzadályit,
A dél örült tüze megkímélni áhit;
Jótevő fáidnak nincs halálos alja,
Füveidben méreg soha meg nem csalja
A hiszékeny kezét; erdeid sem adják
Vissza a félelmes tigriseknek hangját;
Sem szörnyű nagy kígyók, hosszan, rút körökbe
Pikkelyeiket nem vonszolják zörögve.
A tölgyek, a fenyők és a vastag szilfák
Ormaidat hasznos ágakban árnyalják.
És a Beaune és Aï szerencsés parthossza,
Hol a lomb a termést érlelésbe hozza,
S dús Aquitánia s nagy Pyrenéusok
Préselve, patakban folytatják a mustot.
Az illatos Provence zephyrtől szeretve,
Balzsam lehelletet hint a tengerekre,
Mint izletes kincset, e hullámok partján:
Narancsot, citromot aranyba takarván,

Vegyük még a habzó folyamok hálóját,
A melyek táplálnak virág- s gabnanevét.
Gyümölcsöt, zöld rétet partjain mindenütt;
Vizökkel érintett jómódu városok,
Hidaitok alatt zúgnak tovább azok.
Szóljak a munkáról, mely bőség forrása?
S kikötőkről, hová tevékeny jósága
Két tengernek, hozza távol part adóját,
Mit este vagy reggel Phebus nagyon jól lát.

¶ gyermekek tornajátékai s az ifjak tornaversenye a rómaiaknál.*

Ha a gyermekek elérték 6-ik, vagy 7-ik évüket, a midőn már az iskolázást is meg kellett kezdeniök, az anya egy ügyes rabszolgát kapott segítőül, a ki a gyermekekre felügyelt s elkísérte őket az iskolába, vagy a palaestrába. A fiúk, míg fel nem nőttek, e vezető rabszolga felügyelete alatt állotak. Mihelyt az iskolázás ideje elkövetkezett, a gyermek felhagyott a gondtalan élet örömeivel s komolyabb munkához fogott. Természetesen sok volt az ünnepi alkalom, a mely az iskolába járás épen nem irigylendő terhein könnyített. Ilyen volt pl. a műzsák évi ünnepe, a midőn tanuló, tanító és tanügybarát megkoszorúzott fővel, ünnepies menetben vonult fel Apollo és Athene templomába, hogy az isteni fölségeknek hódoljon. — A torna-ünnepeken, Hermes szent napjain, egybegyültek a palaestrában, hogy közösen áldozzanak az istenségnek s testi ügyességüket és erejüket tornajátékok és gyakorlatokban bemutassák.

Az önérzetes görög nép élete, mint azt a történelemből tudjuk, nem volt más, mint egy hatalmas verseny. A fiatalabb fiúk testgyakorlata játékszerű volt csupán. A főtényező náluk a tánc volt, vagyis az egész testnek rhythmikus mozgása s a jókedv és csín kifejtése. E régi táncnál nem a körben forgás volt a fődolog; a lényege énekekkel és zenével kísért ügyes mozdulatokban állott, a miben már a homerosi hősök fiai és leányai is résztvettek. Ennél a táncnál azonban sokkal testedzőbbek voltak a palaestrák játéka, a hol az ifjuság vidáman foglalkozhatott s némileg megédesíté az iskolai tanulmányait. (A régi mythosz szerint Palaestra Hermes leánya volt s legelőször ő hozta be Arkadiába a tornamutatványokat. Lucianus azt mondja, hogy maga Apollo Hermest tartotta a

* Mutató közlés «A görögök és rómaiak játéka» ez. könyvből, írta dr. Richter W., fordította dr. Takács Menyhért premontrei tanár. Kapható szerzőnél Kassán. Ara 1 frt 20 kr.

legjobb tornatanítóknak, a ki mint az ifjuság istensége épen olyan ruhát viselt, mint az ifjak epheboi.) A palaestra a fiúk számára rendelt tornahelyiség volt; a gymnasium azonban nem a kezdők számára volt berendezve, hanem oly ifjak sőt férfiak iskolája volt az, a kik a palaestrában már előkészületeket tettek.

A fedett versenytérnek, úgy szintén az udvari helyiségeknek fala fel volt ásva s vastag homokréteggel beborítva. A gymnasiumok helyének kiválasztásánál, annak természeti szépségére is igen sokat adtak, rendesen erdő, vagy kert és folyóvíz közelében építették. Az elisi gymnasium a Peneios vize mellett épült, a korinthusi pedig a Lerna forrásánál; a vízben szűkölködő athenaeiek mesterséges vízvezetékekkel segítettek magukon.

Athennek a virágzás korszakában 3 gymná-

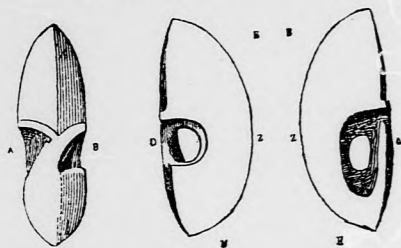
Magasugrás.

siuma volt: az akadémia, a lykeion és a kynosarges, mind a három kívül esett a városon. Az első 6—8 stadiumra volt éjszaknyugat felé, a második a várostól keletre az Ilissus mellett, a harmadik a megelőző közelében volt s a nem szabad szülőttek, illetőleg a nem polgárnőtől származó ifjak számára volt rendelve; Themistokles idejétől ez a megkülönböztetés megszűnt. Palaestrák is meglehetősen számban voltak Athenaeiben, a melyek javarészt közköltéségen épültek s építőik, vagy a bennök működő tornatanítók nevével nevezettek el.

E tornatanítók — paidotriboi — a gyermekek gymnastikai nevelésének főintézői voltak. Vanak edények, a melynek domborművei ilyen

mestereket ábrázolnak, egyik kezükben fenyítő eszközökkel, minők a bot, ostor, korbács, vessző; a másikban olajfa-koszorúval a győztesek megjutalmazására. Ezek tanították a gyermekeket, azok korához mért óvatossággal, úgy hogy a gyengébbek és fiatalabbak könnyebb, az idősebbek nehezebb mutatványokat végeztek. A nehezebb gyakorlatokat különben először maguk a tanítók csinálták meg, vagy sédégekkel végeztették. A délutáni órák arra voltak rendelve, hogy a görög és a római ifjak a palaestrába menjenek, ott izmosodjanak és üdülést keresenek.

Nem kell azonban azt gondolni, hogy határt nem ismerő heveséggel tornáztak, az unalomig, vagy kimerülésig, sőt ellenkezőleg, a tanításnál arra ügyeltek, hogy a tornázás bizonyos könnyedséggel történjen. A délelőtti iskolai órák elmúltával szabad idejük volt a fiúknak, a midőn valami könnyű dologhoz fogtak, kis játékaik után néztek, versenyre keltek a kötélhúzásban, vagy labdázni mentek. Könnyebb

Az ugráshoz használt súlyzók.

testgyakorlatok voltak: az ugrás, diskos dobás és a kisebb darda vetés, melyek már a homerosi korban is előfordultak. A gyermekek természetes hajlandósággal viseltettek a futás és ugrás iránt, ezek ugyanis a könnyedség, gyorsaság, feszítő erő és biztosság előgyakorlatai voltak, a mit azután a palaestrában szabályszerűen kifejtettek.

Eleintén az egyszerű magas és távol ugrásban tökéletesítették magukat, később súlyzókkal és nyaklókka ugrálva igyekeztek nagyobb erőt kifejteni. Ezek a súlyzók kő-, vas-, vagy ólomnehezékek voltak fogantyukkal ellátva különböző nagyságban, az ugrók testi erejéhez alkalmazva. Ugrás közben kezeikkel lendületet adtak testüknek, a szükséghez képest előre, vagy hátra felé nyújtva azokat, hogy az egyensúlyt megtarthassák s nagyobb távolságra ugorhassanak. Az ugró rudakat a régiek nem ismerték.

(Folytatása következik.)

FELADATOK.

I. A kisebb osztályu tanulók írják le Vörösmarty Mihály *Ősz bajnok* című költeményének tartalmát a következő vázlat szerint: I. Lajos király udvarában harci játék van, két hős ifju sorra győzi le a velök mérkőző német és cseh vitézeket. Ime azonban megjelenik egy híres olasz s kérkedve viadalra szólítja az eddig le nem győzött ifjakat. A két vitéz bátor elszárással lándzsát tör vele, de a küzdelemben a főveny az olasz marad diadalmas. II. Búsán, elfeledve üldögél kopott házában az ősz Toldi, de czimeres vitéz jelenik meg előtte s elmondja neki, hogy Buda várában hazája czimere egy olasz pajzsán díszlik. Az ősz Toldi háza újra megelégnél, három napig lakoma járja, a fakó ló térdig áll széna és zab között, fegyverét a kovács élesíti, aczélozza. Azután szörmezbe öltözik az agg vitéz s Budára siet. III. Üresen áll a budai vívópálya, egyedül jár-kel benne az olasz vitéz s kérkedve gunyolja a magyarokat. A nép háborogva fölzúdul, de tehetetlen. De ime megnyílik a sorompó s nagy robajjal szörceuhás barát jön be rajta, ijesztő szálfával vas kezében, oldalán szörnyű karddal. A nép bámul, az olasz gúnyolódik, a küzdők összecsapnak s az olasz pár perc múlva a földön hever. A nép haragjáról s harca pusztító voltáról megismeri az öreg Toldit.

II. Az 5. és 6. osztályu tanulók dolgozzák fel e tételt: Vörösmarty „Az uri hölgyhöz“ cz. költeményének eszmémenete. Vázlat. Bevezetés: A költő megszólítja a testi kellemekben gazdag, de büszke s a honszeretet iránt érzéketlen hölgyet. Expositio: Annak bizonyítása, hogy az, a ki a pompát, hizelgést, hintót, lovat, ölebet szereti, lehetetlen, hogy a hazát is ne szeresse. A költő fenyegetéssel kezd, mely a közönyösséget az uri hölgyet sujtani fogja, de mégis talál számára mentséget. Nem ő a bűnös, hanem az, a ki nevelte, mert jellemtelen kornak volt gyermeke. De módjában van e hölgynek hibáját, mulasztásait jóvá tenni, csak akarnia kell: kezében van a gyermeknek álmai, a lelkes ifjunak tündérvilága, a férfiunak boldogsága, — melyek nem játékszerek. Befejezés. Teremtésen egy oly kort, melyben a magyar szó és név tisztelve lesz, midőn csak az legyen előtte becsülve, ki ezek ellen nem vét. Ha így lesz, akkor áldás vár reá, ha nem, — akkor átok kísérelje lépteit.

III. A 7. s 8. osztályu tanulók fejtsék ki e tételt szónoki beszéd alakjában: *Mit tartunk Horatiusnak e mondásáról: nil admirari?* Vázlat: Ez a kifejezés az első könyv 6. levelében fordul elő. Mit akar Horatius vele mondani? I. Nagy igazság rejlik e kifejezésben. Mire int bennünket? 1. Arra, hogy ne riadjunk vissza azon nehézségektől, melyek kitűzött célunknak útjában állanak. 2. Hogy ne ingasson meg hitünkben s szilárd meggyőződésünkben semmiféle átkentély, fényes név, vagy hangzatos szó. Ne kábíts onnan felülről. Itt áll ez: non jurare in verba magistri. 3. Hogy szívünkben ne adjunk helyet semmi-

nemű szenvedélynek, mert ez zavarja a lélek nyugalomát. Seneca ezt mondta egykor: «Szenvedélyesen ne remélj, s ne félj, ha boldog akarsz lenni». II. Az említett jelmondat azonban minden körülmények között nem követendő. Szánalomra méltó azon ember, de főleg az az ifju, a ki semmit sem csudál, a kinek nincs érzeke semminemű élvezetre, a ki nem tud örülni semminek, a kinek mi sem nyújt élvezetet, mert már minden örömet megízelt, mindent átélvezett. Mily nyomorult az ily teremtés, szive jéghideg, olyan érzéketlen, mint egy fatuskó, vagy darab kő. 1. Ellenkezőleg, a természet szépségei, a teremtés művei iránt, mindig érdeklődnünk kell, hogy ez által dicsőítsük az azokban megnyilatkozó isteni mindenhatóságot s bölcseséget. 2. Mindenkor csudálattal kell tekintenünk, a különböző korok s nemzetek nagy férfiaira s azok alkotásaira. Csak az irigy, féltékeny s köznapi lélek nem talál ideált, csak a kicsinyeskedők ócsárolnak mindent; míg az igazi nemes lélek mindenkor szívesen elismeri másnak nagyságát. A történelem legszebb oldala az általa keltett lelkesedés. «Minden ember válasszon magának egy hőst, követendő példát az Olympra vezető uton». «A ki nem emelkedik, süllyed», jegyzi meg helyesen egy német bölcsész. Költészetünk s történelmünknek minden nagy alkotása ifjukori lelkesedéssel párosult csudálatra vezethető vissza.

A dolgozatok beküldésének határideje decz. 15.

A Tanulók Lapja 35. számában közölt feladatok közül a «Mátyás a szántó» című költemény prózai leírását beküldték: Balogh Árpád, Bandhauer Gyula, Böhm Ernő, Farkas Sándor, Hahn Ernő, Rottenberg Mór, Gazdag János. — Arany János «Fiaimnak» című költeményét elbeszélésben kidolgozták: Pavlovics Péter, Kapui Béla, Vikol János, Cserey Aladár, Baritz Jenő. — A 3. tételt: «Miltiadesz jelleme a történelemben és Madách Ember tragédiájában» címűt kidolgozták: Mérei Miklós, Csiki Jenő, Jorga Béla, Reich Ödön, Weisshaus Elek, Balázs Gyula, Stein Jenő, Belényesi Sándor, Kozma Lajos, Mózer Gyula.

Jutalmat nyertek: Böhm Ernő, Cserey Aladár, Mózer Gyula.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József. —

1. Számítási kérdés:

Két szám összege 19. A két szám különbsége sokszorozva a nagyobbikkal = 6. Melyek azok a számok?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik a Földközi tenger partján, Judeától délnyugatra lakozó néptörzs az, a mely már Ábrahám idejében királyságot alkotott? A zsidó néppel folytonos harczban állottak, és hol mint zsidók legyőzői, hol mint legyőzöttek és a zsidó állam hűbéresei szerepelnek?

3. Történelmi kérdés:

Ki vott azon porosz államférfiu, a ki 1791-ben aug. 25-én született Korbachban? 1818-ban Rómában porosz követségi titkár, 1839-ben Bernben, 1841-ben pedig Londonban követ volt. A keleti háboruban el akarta venni Poroszországtól Oroszországot s midőn ez nem sikerült, leköszönt: meghalt 1860-ban.

4. Természetrizai kérdés:

Melyik növény az, a melyik a vetések között terem? Orsóalaku két nyári gyökere az első évben tölevelekkel, a másodikban felálló, leveles szárat hajt, mely 40—90 cm. magas. A szár és az ágak csucsn van a virág. Melyik rendbe és családba tartozik?

5. Fizikai kérdés:

Melyik naprendszerünk legszélsőbb bolygója? Nyolcadrendű csillag. Felfedezte Le Venier 1846-ban, elméleti számítások alapján meghatározván a helyet is, melyet a bolygónak elfoglalnia kell s Galle Berlinben az illető helyen tényleg meg is találta. Hány km. az egyenlítői átmérője?

6. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: deczember 1. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 45-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: Gyalogosok voltak 100-an, huszárok 900-an és tüzekek 1800-an = 2800. — Földrajzi kérdés: Andora. — Történelmi kérdés: Cosztolna — Természetrizai kérdés: A komló. — Latin rejtvény: 1. Lapis, 2. asinus, 3. bos, 4. opus, 5. rabies, 6. Icarus, 7. Marcus, 8. pavus, 9. reductio, 10. obulus, 11. bonus, 12. usus, 13. sanguis, 14. omissio, 15. Mars, 16. navis, 17. flex, 18. acervus, 19. vindex, 20. iactus, 21. nomen, 22. caper, 23. Janus, 24. terror = labor improbus omnia vincit.

Helyesen megfejtették: Mártony Elek, Hirschl Jenő, Oporka Sándor, Szathmáry Zoltán, Perl Jenő, Kovács János, Kerékgyártó László, Borbély Zoltán, Oppenheimer Ferencz, Kugel Dávid, Kulesár Kálmán, Hahn Imre, Frank Zoltán, Neumann Károly, Jerzsabek István, Schwarz József, Kaufmann F., Vad Lajos, Barth Lajos, Bánfi József, Neumann Samu.

A jutalom könyvet Barth Lajos nyerte el, kinek a kiadóhivatal a könyvet megküldi.

IRODALOM.

A görögök és a rómaiak játéka. dr. Richter után fordította dr. Takács Menyhért premontrai tanár Kassán. E munka főleg a testi nevelés szempontjából hasznos a tanuló ifjuságra nézve, mert vonzó, érdekes előadásban vázolja a gyermekek, ifjak és felnőttek mindenféle játékait. A sport különböző nemeit, a görögök nagy nemzeti ünnepéyeit s a római circus és amphiteatrum érdekfeszítő izgató látványosságait. Főleg a tanuló ifjuságra nézve lehet érdekes, melynek munkakedvét fokozni fogja az ó-kori remekírók szorgalmas tanulmányozását illetőleg. A könyvet 83 kép díszíti. Ára 1 frt 20 kr, mely összeg dr. Takács M. főgymn. tanár ur czimére Kassára küldendő. Esetleges megrendeléseket elfogad lapunk szerkesztősege is. Szívesen ajánljuk olvasóink figyelmébe mint olyan munkát, melyet a jeles fordító éppen a gymnasiumi ifjuság részére ültetett át a magyar nyelvre.

VEGYESEK.

A budapesti VII. k. m. kir. állami gimnázium «Ifjúsági Körének» önképző osztálya f. hó 17-én, vasárnap d. e. 10 órakor tartotta V. rendes gyűlését Szigetvári István dr. tanárelnök és Cherven Flóris dr. igazgató urak jelenlétében. A gyűlés következőképen folyt le: 1. Löwy Antal másodjegyző felolvassa az előző gyűlés jegyzőkönyvét, melyet hitelesítettek. — 2. Grünberger Izsó titkár előterjesztette a jelen gyűlés vitájának szabályait. — 3. Az «Ifjúsági Kör» teljes énekkara elénekelt a «La grotta asurra» című olasz népdalt élénk tetszés mellett, mely főleg Zerkovitz ifj. kermesternek szólt. — 4. Grünberger titkár felolvasta az «Éji kép» című költeményt, melyet Bruck Sándor bírálatában idei legjobb költeményünknek mondott s érdemkönyvbe való beírásra ajánlotta. — A kör a bírálatot megdicsérette s az «Éji kép» című költeményt némi javítás feltétele mellett érdemkönyve számára elfogadta. — 5. Következett a titkár által bejelentett vitakérdés tárgyalása: «Miért nem tesz Petőfi hazafias költeményeiben említést Kossuthról?» A vitát Grünberger titkár nyitotta meg tartalmas bevezetéssel, melyben a kérdés nehézségét, irodalmát s megoldásának irányait tárgyalta. Hozzászóltak a kérdéshez Spitzer Gyula (VII. o. t.) Deutsch Lajos (7. o. t.), Borsodi Miklós (VIII. o. t.) Jusztusz Zsigmond főjegyző és Bruck Sándor ellenőr. Ezután az előadó titkár mondta el alapos tanulmányban véleményét, melyért a kör jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. A vitát Szigetvári Iván dr. tanárelnök úr hazafias hozzászólása fejezte be. — 6. Mosdósy Andor felolvasta «A falu bölcse» című rajzot, melyben Borsodi Miklós bíráló lélektani hibákat talált s bár nyelve eléggé szép, csak egyszerű elfogadásra ajánlotta, mit a kör tudomásul vett. Szerzője: Storch Ernő (VI. a. o. t.) 7. A gyűlést

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Mosdósy Andor (VIII. o. t.) szaválata fejezte be, ki Gabányi «Az öngyilkos» cz. monológját adta elő elismerést aratva.

A bpesti ev. ref. főgymn. ifjuságának önképzőköre szept. 22-én tartotta ez évi alakuló gyűlését. A kör vezetését a tanári kar megbízásából Molnár Sándor tanár úr volt szíves magára vállalni. A tisztikar a következőképen alakult meg: Ifj. elnök: Schier Aladár (VIII. o. t.); titkár: Forschner Sándor (VIII. o. t.); főjegyző: Gonda Béla (VIII. o. t.); főpénztárnok: Barcza Ernő (VIII. o. t.); főkönyvtárnok: Petricá Béla (VIII. o. t.); ellenőr: Torday Gábor (VIII. o. t.); aljegyző: Fejes Andor (VII. o. t.); alkönyvtárnokok: Somogyi Géza (VIII. oszt. tanuló); Szilvássy Z. (VII. o. t.); Bene L. (VII. o. t.); Lénárd D. (VI. o. t.). A kör munkálkodása igen szépen indult meg. Szép számmal érkeztek be munkák, melyek közül egyet egyet érdemkönyvbe is iktattak. Szerzője: Forschner Sándor (VIII. o. t.). Ezenkívül több igen csinos vers kapott dicséretet. Szerzőjük: Schier Aladár (VIII. o. t.). Szaválatok is szép számmal voltak már, melyek közül elsőrangú dicséretet Obernyik József (VIII. o. t.) és Tejes Andor (VII. o. t.) szaválata kapott.

A nagybányai áll. főgymnázium önképzőköre november 9-én tartott rendes gyűlésének tárgyai voltak: A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. Ezután a szabad előadások következtek: Nemes Traján VIII. o. t. a Körösi Csoma Sándor felett tartott emlékbeszédet adta elő; Wagner Sándor VIII. o. t. pedig a fény tarkításáról tartott előadást; azután Varga János VII. o. t. Greguss «Egy csésze kávé» című értekezését ismertette; majd Tárca Aurél VII. o. t. a kakukról tartott előadást. Ezek után a titkár a beérkezett hat művet bírálatra kiosztván, a gyűlést bezárja.

Szerkesztői üzenetek.

A beküldött önképzőkori tudósítások helyszüke miatt maradtak ki. A közölhetőket jövő szánunkban hozzuk. Csuka F. Versecz. A Niebelung éneket egészen lefordította Szász Károly, kár volt tehát magának az időt rá vesztegetni, mivel annál szebb fordítást úgy sem adhat. **Heidelbergr M.** Bpest. 1. Igen a mint a sor rájuk kerül; 2. Van azoknál több sokkal szükségesebb dolog is. 1144. előfizető 1. Szerezze meg Ferenczy: «Eletpályák» cz. könyvét, kapható Pozsonyban Stampfelnél. abban részletesen megtalál minden fölvilágosítást. Egyelőre annyit mondhatunk, hogy középiskolát és a bírónak egyetemet (jogot) kell végezni. 2. Jobbat adjon annál. 3. Lehet. 4. Nem lesz. **Jilly A.** Fiume. Lehet, hogy addig mi is közölni fogunk egyet. **S. G.** Bpest A leírás igen szép s be is válna, de gyanus előttünk az, hogy miként írhat egy ilyen szép dolgozatot az, aki hadilábon áll a helyes írással. Ha bebizonyítja, hogy maga írta, szívesen közöljük. **D. J.** A «Késő este» egy munka kiszakított részének látszik, tehát nem kerekded, s ezért nem közölhető.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 4 frt.
Fél évre ..... 2 frt.
Negyed évre ..... 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

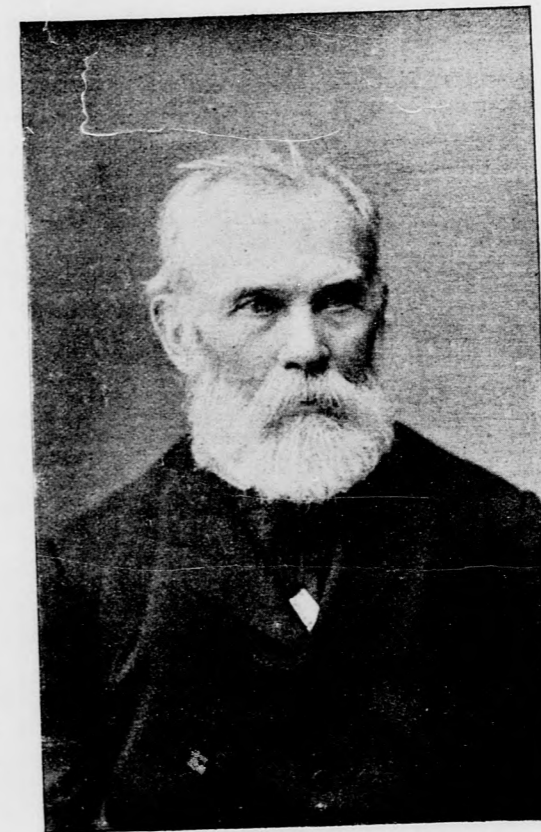
SARLAY JÁNOS

a magyar tanárvilág egyik nesztora.

Ez a jóságos arc, mely a Tanulók Lapjának vezéroltalán pillant patriarchák közül való, a kik itt maradtak mi közöttünk áldott nem-tökként. A multak dicső viharai közben «névtelen hős» azon téreken, a hol vérrózsák termetek s most is «névtelen hős» tanári kathedróján, ámbátor ezrek és ezrek merítették sokoldalú és mély tudományának és mély szívének kiapadhatatlan forrásából.

Ugy vétem, hogy ez a nemes, galambosz férfit, a ki annyi generációt vezetett be a tudományok szentélyébe és a tanítás mezején igazán «nagyapó» — Brassai Sámuel és a rimaszombati Baksay István bátyáink mellett: a magyar tanárvilágnak egyik nesztora!

Közel ötven esztendő óta az önké ő kedves olvasóink. E fél-száz esztendő alatt fejére reáhullatta az idő havát, de az ő tudománya az évtizedek jártán folyton-folyvást

retetével — nem példandó-e nekünk és a Tanulók Lapja olvasóinak?